

ЎТМИШГА НАЗАР

2 МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР 2

LOOK TO THE PAST
SPECIAL ISSUE 2

ТОШКЕНТ-2023

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчеҳра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Дорошенко Татьяна Ивановна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент,
Азербайджон давлат
иқтисодиёт университети

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
тарих фанлари номзоди, профессор,
Телави давлат университети

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Эшов Боходир Жўраевич
тарих фанлари доктори, профессор
Қариш давлат университети

Махкамova Надира Рахмановна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент ахборот технологиялари
университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Нукус давлат педагогика институти

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Фанлар академияси

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Қозоғистон дипломатия академияси

Рахмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Расулов Абдуллажон Нуридиневич
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон давлат тарихи институти

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон Миллий университети

Хайдаров Муродилла Махмудалиевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Алнева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Санпова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

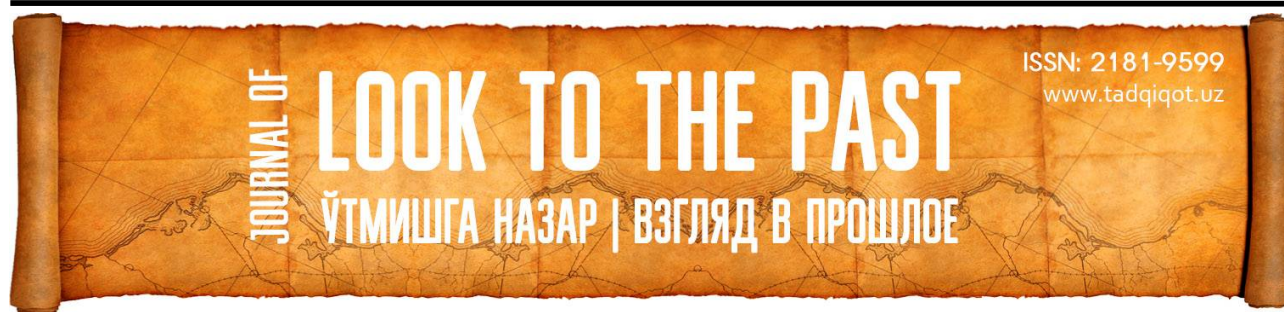
Иноятowa Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc)
Ўзбекистон Миллий университети

Одилов Абдор Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Толибоева Нодира Одилжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети

1. Шохистахон Мамажоновна Улжаева ЎРТА ОСИЁ ТАРИХИНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИГА ОИД БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР.....	5
2. Abduraxmon Abdumominovich Abduxalimov NAMANGAN VILOYATIDAGI QISHLOQ VRACHLIK PUNKTLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	11
3. Нурбек Аллабергенов ЎРТА ОСИЁНИНГ СУҒДИЙ ЁЗУВЛИ ТАНГАЛАР ТАРҚАЛГАН ТАРИХИЙ-ГЕОГРАФИК ВИЛОЯТЛАРИ ТЎҒРИСИДА.....	17
4. Рафикжон Сотволдиевич Атаханов XIX АСР ОХИРИ XX АСР БОШЛАРИДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ҚОРАҚАЛПОҚЛАРИ ДЕҲҚОНЧИЛИК АНЪАНАЛАРИ.....	22
5. Ғулом Жуманазарович Ахмедов ЎРТА ОСИЁДА ИЛК ТЕМИР ВА АНТИК ДАВРДА КОНЧИЛИК.....	28
6. Акбар Давурбаевич Бабабеков ТУРИЗМ АНТРОПОЛОГИЯСИНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ЁНДАШУВЛАРИ ВА МУАММОНИНГ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХШУНОСЛИГИ.....	34
7. Mexriniso Olimnazarovna Begalieva D.N.LOGOFET ASARLARIDA SUGʻORISH TIZIMIGA OID MAʼLUMOTLAR (Surxon vohasi misolida).....	40
8. Элбек Алишерович Ботиров ТУРКИСТОН АССР БОЖХОНА ТИЗИМИДА СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ БОЖ-ТАРИФ СИЁСАТИ.....	45
9. Azad Xasanovich Vaisov MUSTAQILLIKNING ILK YILLARDA XORAZMDA IJTIMOY-EKOLOGIK VAZIYATNI SOGʻLOMLASHTIRISH MASALALARI.....	50
10. Расулжон Раҳимбаевич Дусчанов ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАН КЕЙИН ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТАРИХИ.....	56
11. Муйсин Тура ўғли Дусалиев ҚЎҚОН ХОНЛИГИНИНГ ЎЗБЕК ХОНЛИКЛАРИ БИЛАН ЎЗАРО СИЁСИЙ АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИ.....	63
12. Ойбек Ахмед ўғли Исаев ТЕРМИЗ ҲАЙВОНОТ БОҒИ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАН КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРИДА.....	72
13. Фарходжон Одилжонович Исматуллаев ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКНИНГ РИВОЖЛАНИШИ.....	78
14. Elyorjon Zokir oʻgʻli Karimov XX ASR 60-YILLARI QASHQADARYO VILOYATI TARIXIGA BIR NAZAR.....	84
15. Гулмира Чориевна Каттаева ТИЛЛАБУЛОҚ ТАҚИНЧОҚЛАРИ ТУРЛАРИ.....	90
16. Фирюза Мухитдинова Абдурашидовна БЕРУНИЙНИНГ ИЖТИМОЙИЙ-СИЁСИЙ ҚАРАШЛАРИДА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ ВА ИНСОН ҚАДРИ МАСАЛАЛАРИ.....	96
17. Акмал Менглибоев СУРҲОНДАРЁ ОКРУГИДА МИЛЛИЙ - ОЗОДЛИК ҲАРАКАТИНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ ВА ТАРИХИЙ ТАҲЛИЛЛАР.....	106

18. Гулчехра Исмаиловна Мўминова УСТРУШОНАНИНГ ЎРТА АСРЛАРГА ОИД ХЎЖАЛИК ИДИШЛАРИ ХАҚИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР.....	111
19. Ismoil Nematov O'ZBEKISTON SSR SOLIQ SIYOSATIGA OID HUJJATLAR TAHLILI (O'ZMA R-86 FOND ASOSIDA).....	117
20. Nurali Ollomurodov QISHLOQ XO'JALIGIDA ISH HAQI BILAN BOG'LIQ QARAMA-QARSHI JARAYONLARINING TAHLILI (XX asrning 50 yillari misolida).....	123
21. Шаходат Абдукаҳҳаровна Рузматова ПОДШО РОССИЯСИ ТОМОНИДАН ҚЎҚОН ХОНЛИГИНИНГ БОСИБ ОЛИНИШИ ВА УНИНГ ХОНЛИК АҲОЛИСИ ЭТНИК ЖАРАЁНИГА ТАЪСИРИ (1865-1876 йй.).....	127
22. Faxriddin Ro'ziboyev TURKISTON O'LKASI UCHUN ROSSIYA IMPERIYASI TOMONIDAN ISHLAB CHIQLIGAN BA'ZI NORMATIV QOIDALAR.....	132
23. Shavkatjon To'lanboev FARG'ONA HUNARMANDCHILIGINING O'ZBEK MILLIY HUNARMANDCHILIGIDA TUTGAN AHAMIYATI.....	137
24. Тўлқин Худойкулов Дўстбобоевич ЎЗБЕКИСТОНДА ҲАРБИЙ ИШ ТАРИХИ.....	143
25. Шерзод Чориев АРХИВ ҲУЖЖАТЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТАРИХИГА ОИД МАНБА СИФАТИДА (1924-1941 йй.).....	149
26. Fotima Nasirovna Shirinova HARAKATLAR STRATEGIYASIDAN TARAQQIYOT STRATEGIYASIGACHA.....	156
27. Shoiraxon Asqarovna Qambarova SOVET HUKUMATINING XX ASR BOSHLARIDA SAYLOV JARAYONLARINI TASHKILLASHDA OLIB BORGAN TARG'IBOT ISHLARI VA ULARNING NATIJALARI (ANDIJON VA QO'QON SHAHARLARI MISOLIDA).....	165
28. Murodjon Normamat o'g'li Qurbonov SURXON VOHASINING TARIXIY – GEOGRAFIYASI (SO'NGI O'RTA ASRLAR).....	169
29. Kamoliddin Eshboltayevich Qobilov SURXON VOHASI BEKLIKLARINING IQTISODIY HAYOTIDA SAVDO-SOTIQ MUNOSABATLARINING RIVOJLANISHI (DENOV BEKligi MISOLIDA).....	174
30. Аъзамжон Юсупов XIX АСР БИРИНЧИ ЯРМИДА ЎРТА ОСИЁНИНГ ҚЎШНИ ХУДУДЛАР БИЛАН ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАРИ (Қўқон шаҳри мисолида).....	179
31. Дилдора Журакуловна Юсупова ҒАРБИЙ ЕВРОПА ОЛИМЛАРИНИНГ АРХИВШУНОСЛИК СОҲАСИДАГИ ОЛИБ БОРГАН ТАДҚИҚОТЛАРИ.....	184
32. Мансур Юсупов ЎЗБЕКИСТОН КИНОФОТОФОНО ҲУЖЖАТЛАР МИЛЛИЙ АРХИВИ ТАРИХИ.....	189
33. Гулжаҳон Шопулатовна Шайдуллаева ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДАН ТОПИЛГАН ҚАДИМГИ ШАРҚ МАДАНИЯТЛАРИГА ОИД МАНБАЛАР.....	194
34. Саипова Камола Давляталиевна ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ ОБЗОР ИЗУЧЕНИЯ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ: НА ПРИМЕРЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕНЬШИНСТВ УЗБЕКИСТАНА.....	206

Abduraxmon Abdumo‘minovich Abduxalimov,
Andijon davlat tibbiyot instituti Yoshlar bilan ishlash,
ma‘naviyat va ma‘rifat bo‘limi boshlig‘i.
tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

NAMANGAN VILOYATIDAGI QISHLOQ VRACHLIK PUNKTLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

For citation: Abdurakhmon A. Abdukhalimov, STAGES OF DEVELOPMENT OF RURAL MEDICAL POINTS IN NAMANGAN PROVINCE. Look to the past. 2023, Special issue 2, pp.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10425747>

ANNOTATSIYA

Maqolada mustaqillik yillarida Namangan viloyati sog‘liqni saqlash tizimida qishloq vrachlik punktlarini tashkil topishi, yangi qurish, maslashtirish, qishloq vrachlik ambulatoriyasi, feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punktiga aylantirish borasidagi islohotlar, zamonaviy tibbiyot jihozlari, asbob-uskunalar va qattiq-yumshoq jihozlar bilan ta‘minlash, qishloq aholisi salomatligi uchun malakali tibbiyot mutaxassislarini jalb etish borasida olib borilgan ishlar hamda ularga tibbiy yordam ko‘rsatish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Namangan viloyati, qishloq vrachlik punkti, qurilish, jihoz, asbob-uskunalar.

Абдурахмон Абдумунинович Абдухалимов,
Андижанский государственный медицинский институт,
Заведующий отделом духовности и просвещения работе с молодежью.
Доктор философии по истории (PhD), доцент

ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ МЕДИЦИНСКИХ ПУНКТОВ В НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ

АННОТАЦИЯ

В статье в годы независимости были рассмотрены вопросы создания сельских врачебных пунктов в системе здравоохранения Наманганской области, реформа нового строительства, модернизация, преобразование сельских врачебных пунктов, фельдшерско-акушерских пунктов в сельские врачебные центры, современная медицинская помощь. оборудованье, оборудованье и аппаратура. Проанализирована работа, проводимая по привлечению квалифицированных медицинских специалистов для охраны здоровья сельского населения, а также вопросы оказания им медицинской помощи.

Ключевые слова: Наманганская область, сельский врачебный пункт, строительство, оборудованье, инструмент.

Abdurakhmon A. Abdukhalimov,
Andijan State Medical Institute Work with youth,
the head of the spirituality and enlightenment department.
Doctor of philosophy (PhD) in historical sciences, associate professor.

STAGES OF DEVELOPMENT OF RURAL MEDICAL POINTS IN NAMANGAN PROVINCE

ABSTRACT

In the article, in the years of independence, the establishment of rural medical centers in the health care system of Namangan region, the reform of new construction, modernization, transformation of rural medical clinics, paramedics-midwifery centers into rural medical centers, modern medical equipment, equipment and hard and soft equipment. The work carried out to attract qualified medical specialists for the health of the rural population, as well as the issues of providing them with medical assistance, were analyzed.

Index Terms: Namangan region, rural medical center, construction, equipment, tools.

1. Dolzarbligi:

Ma'lumki, sovet tibbiyot tizimining budjet muammolarida bemor o'rinlari asosiy ko'rsatkich hisoblanar, shu boisdan asosiy e'tibor bemorlar yotib davolanadigan o'rinlarni ko'paytirishga qaratilgan edi. Bunday yondashish oqibatida tibbiyotning birinchi zvenosi – tibbiy-sanitariya yordami, ambulatoriya-poliklinika xizmati nochor ahvolga tushib qolgan edi. Bu sohada ilg'or davlatlar qatoridan o'rin egallashimizga qaramasdan, bemorlarga tibbiy xizmat ko'rsatish sifatining darajasi bunga nomunosib ekanligi ayon bo'lib qoldi.

Namangan viloyatida mustaqillikning dastlabki 10 yili mobaynida 104 ta qishloq vrachlik punkti barpo etilib, 41 ta qishloq shifokorlik ambulatoriyasi va feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punkti maqomiga o'tkazilgan [1:16].

2. Metodlar va o'rganilganlik darajasi:

Maqola umum qabul qilingan tarixiy metodlar – tarixiylik, ilmiylik, qiyosiy-mantiqiy tahlil, ketma-ketlik, xolislik tamoyillari asosida yoritilgan bo'lib, unda Namangan viloyatidagi qishloq vrachlik punktlarining rivojlanish bosqichlari tahlil qilingan. Bu borada asosiy manbalar sirasiga mavzuga doir Namangan viloyati davlat arxivi hujjatlaridan keng foydalanildi.

3. Tadqiqot natijalari:

Viloyatda 1996 yilda 7 ta yangi qishloq vrachlik punkti qurilib ishga tushirildi. 4 ta qishloq vrachlik ambulatoriyasi va 7 ta feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punktiga aylantirilgan bo'lsa, 1997 yilda 14 ta yangi qishloq vrachlik punktlari qurilib 5 ta qishloq vrachlik ambulatoriyasi va 9 ta feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punkti sifatida qayta tashkil qilindi. 1998 yilda qishloq vrachlik punktlarga 92 million 300 ming so'mlik tibbiy jihozlar yetkazib berildi. Yangi qurilib ishga tushirilgan 17 ta qishloq vrachlik punkti 55 ming 886 so'mlik zamonaviy tibbiyot jihozlari va asbob-uskunalar bilan ta'minlandi. Shu jumladan jihozlash uchun 57 million 756 ming so'm mablag' sarflandi. Buning uchun 3 yil davomida jami 474 million 948 ming so'm kapital mablag' ajratilib, shundan, 39 million 160 ming so'mi jihozlash uchun yo'naltirildi.

Qishloq vrachlik punktlarida jami 169 nafar malakali shifokorlar faoliyat ko'rsatgan bo'lib, shundan 66 tasi terapevt, 79 tasi pediatr, 13 tasi akusher-ginekolog, 10 tasi stomatolog mutaxassislarni tashkil etadi. Ularning 60,4 foizi toifaga ega bo'lgan, 45,6 foizi umumiy amaliyot shifokorlarini qayta tayyorlash yo'nalishida o'z malakasini oshirgan. qishloq vrachlik punktlaridagi 468 nafar o'rta tibbiyot xodimlaridan 21,7 foizi toifali hisoblangan. 1998 yil davomida qishloq vrachlik punktlarida 856 ming nafar bemorga tibbiy xizmat ko'rsatilib, har bir qishloq vrachlik punktda o'rtacha 13,4 ming nafar bemor qabul qilingan. Lekin, Mingbuloq va Norin tumanlaridagi qishloq vrachlik punktlar faoliyati qoniqarli bo'lmagan [3:33].

Qishloq vrachlik punktlarida ishlash uchun malakali shifokorlarni tanlab olinmaganligi va ularga amaliy yordam berilmaganligi sababli bemorlar qatnovi kam bo'lgan, patronaj hamda targ'ibot ishlari sust olib borilgan. Bemorlarning davolanishi va ularni kuzatish jarayoni, laborator tahlillar va

diagnostik tekshiruvlar yetarli darajada bo'lmagan. Ayrim joylarda mutaxassislarning fizioterapevtik va EKG apparatlarini ishlatishni bilmaganliklari sababli ulardan unumli foydalanilmagan [4:67].

Maskur davrda qishloq vrachlik punktlariga 1 million 236 ming 700 ta qatnov bo'lib, har bir qishloq vrachlik punktlari hisobiga 15 ming 654 tadan to'g'ri keldi. Biroq, bu ko'rsatkichga nisbatan Norin, To'raqo'rg'on va Mingbuloq tumanlarida qatnovlar kam bo'lgan. 1999 yilda 79 ta qishloq vrachlik punktlaridan 72 tasida o'rin-joyga ega bo'lgan kunduzgi statsionarlar tashkil etilgan. Ularda 16 ming 130 nafar bemor shifo topgan bo'lsa, o'rin ishi 353,1 kunga bemorlarni o'rinda o'rtacha bo'lishi 11,2 ni tashkil etgan. qishloq vrachlik punktlarida uyda tashkil qilingan 126 ta statsionarlarda 19 ming 739 ta bemor shifo topdi. Bu o'tgan yilga nisbatan 30 foizga ko'pdir.

Viloyatda bu davrda 37 ta yangi qishloq vrachlik punkti qurilib, ishga tushirilgan. Shuningdek, 16 ta feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punkti maqomiga o'tkazilgan. Sog'liqni saqlash muassasalari, jumladan, 17 ta qishloq vrachlik punkti zamonaviy tibbiyot jihozlari va asbob-uskunalar bilan ta'minlandi. Viloyat sog'liqni saqlash boshqarmasi tizimidagi kapital qurilish rejasiga asosan yil davomida 16 ta qishloq vrachlik punktida qurilish-montaj ishlari olib borilgan hamda tibbiy asbob-uskunalar bilan ta'minlangan [5:49].

1999 yilda qishloq vrachlik punktlariga 1 million 236 ming 700 ta qatnov bo'lib, uning har biri hisobiga 15 ming 654 ta tashrif to'g'ri kelgan. Ularda 16 ming 130 nafar bemor shifo topgan. Viloyatda istiqolning dastlabki 10 yili mobaynida 104 ta qishloq shifokorlik punktlari barpo etildi, 41 ta qishloq shifokorlik ambulatoriyasi va feldsher-akusherlik punktlari qishloq shifokorlik punktlariga aylantirildi [6:253].

Boshqarma tizimida 1999 yil rejasidagi 16 ta qishloq vrachlik punkti barpo qilish ishlari barcha tumanlarda faqat yangi qurilish, 13 tasi markazlashgan budjet, bittasi xususiylashtirish, bittasi qishloq va suv xo'jaligi, bittasi viloyat avtomobil yo'l qurilishi va ekspluatatsiyasi hissadorlik jamiyati mablag'lari hisobiga qurib bitkazilgan. Ushbu harajatlar uchun jami 310 million 753 ming so'm kapital mablag' sarflangan. Jumladan, 171 million 693 ming so'mlik qurilish-montaj ishlari amalga oshirilib, har bir qishloq vrachlik punkti o'rtacha 5 million 83 ming 800 so'mdan tibbiy asbob-uskunalar hamda qattiq-yumshoq jihozlar bilan 100 foiz ta'minlandi. Ushbu ishlarni amalga oshirish jarayonida boshqarma tizimidagi bitta qishloq uchastka shifoxonasi (Chust tumani, «Karkidon») xususiylashtirilgan va 61 ta feldsherlik-akusherlik punktlari qisqartirilgan, 2 ta qishloq vrachlik ambulatoriyalari hamda 6 ta feldsherlik-akusherlik punktlari qishloq vrachlik punkti tarkibiga qo'shilgan [7:16].

Keyingi vaqtlarda qishloq joylarida yashovchi aholiga tibbiyotni yaqinlashtirish, malakali tibbiy yordamni ko'rsatishni yaxshilash va qulaylik tug'dirish maqsadida qishloq vrachlik punktlari tashkil etilishi ayni muddao bo'ldi. Bu davrda Namangan viloyatida 79 ta qishloq vrachlik punkti aholiga hizmat ko'rsatgan bo'lsa, shularning 52 tasi yoki 70 foizi yangi qurilgan bo'lib, hamma shart-sharoitlar yaratib berilgan. Reja asosida qishloq vrachlik punktlari soni 2000 yil ohirida 90 taga yetkazilgan [8:36].

2000 yilda qishloq-vrachlik punktlari va feldsherlik-akusherlik punktlari o'rnida va yangi qurish hisobiga 79 ta qishloq vrachlik punkti qurish va qayta tashkil qilish ishlari amalga oshirilgan. Lekin qishloq vrachlik punktlarini tibbiy asbob-uskunalar bilan jihozlashda belgilangan rejadan 15 million 207 ming so'm mablag' kam sarflangan. Topshirilgan har bir qishloq vrachlik punkti uchun 44 turdagi jihozlarning o'rtacha 37 turi, 298 birlikdagi tibbiy jihozlardan o'rtacha 213 donasi harid qilingan, xolos.

Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish Davlat dasturiga asosan viloyatda 2001 yil mobaynida jami 25 ta qishloq vrachlik punktlari ishga tushirilgan bo'lsa, ulardan 11 tasi yangi qurildi va 14 tasi aylantirish yo'li bilan foydalanishga topshirilgan.

1996 yildan 2002 yilgacha yangi qurilish hisobiga 81 ta, qishloq uchastka shifoxonasi, qishloq vrachlik ambulatoriyasi va feldsherlik-akusherlik punktlarini moslashtirish hisobiga 88 ta, jami bo'lib 169 ta qishloq vrachlik punkti bunyod etilgan.

Biroq yangi qurilishi rejalashtirilgan 81 ta qishloq vrachlik punkti o'rniga 68 ta qurildi yoki reja 83,9 foizga, qishloq uchastka shifoxonalari hamda qishloq vrachlik ambulatoriyasi va feldsherlik-akusherlik punktlarini qishloq vrachlik punktlariga moslashtirish rejasidagi 88 ta o'rniga

55 ta moslashtirildi yoki reja 62,5 foizga bajarildi. Natijada viloyatda barpo qilinadigan jami qishloq vrachlik punktlari rejasining bajarilishi ta'minlanmagan [9:10].

1996 -2003 yillarga rejalashtirilgan 209 ta qishloq vrachlik punktidan 32 tasi ishga tushirilmagan. 2004 yilda foydalanishga topshirilishi mo'ljallangan 20 ta qishloq vrachlik punktidan atigi 3 tasi qurib bitkazilgan [2:25].

2003 yilda jami 29 ta, jumladan Yangiqo'rg'on tumanida 7 ta, Chortoq tumanida 6 ta, Pop va Uchqo'rg'on tumanlarida 3 tadan, Mingbuloq, Kosonsoy va Chust tumanlarida 2 tadan, Namangan, Norin, To'raqo'rg'on va Uychi tumanlarida 1 tadan qishloq vrachlik punkti tashkil etilgan. qishloq vrachlik punktlarining 4 tasi yangi qurilish hisobiga, 25 tasi qishloq vrachlik ambulatoriyasi va feldsherlik-akusherlik punktlarini hamda boshqa muassasalardan moslashtirib, aylantirish hisobiga amalga oshirilgan.

Viloyatda sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish Davlat dasturiga asosan 2001–2005 yillar davomida 70 ta yangi qishloq vrachlik punkti qurilgan. 44 ta qishloq vrachlik ambulatoriyasi hamda qishloq uchastka shifoxonalari qishloq vrachlik punktiga aylantirilgan. Viloyat qishloqlarida 1996–2006 yillarda jami 215 ta qishloq vrachlik punkti, shu jumladan yangi qurilish hisobiga 127 ta, moslashtirish hisobiga esa 88 ta barpo qilish rejalashtirilgan bo'lib, boshqarma tizimida 2004 yil 1 yanvar holatiga jami 206 ta qishloq vrachlik punkti faoliyati yo'lga qo'yilgan [10:64].

Moslashtirish hisobiga tashkil qilingan qishloq vrachlik punktlarining aksariyatida ta'mirlash ishlarining sifati past bo'lib, laboratoriya, zararsizlantirish, muolaja xonalari, ayollarni ko'rish xonalari sanitariya talablari darajasida emas, balki yuzaki bajarilgan.

2005 yilga kelib viloyat hududida tashkil etilgan qishloq vrachlik punktlarining umumiy soni 217 taga yetkazilib, shundan 87 tasi yangi qurilish hisobiga, 130 tasi moslashtirish hisobiga barpo etilgan. qishloq vrachlik punkti larni tashkil etilishi o'zoq qishloq joylarda yashovchi aholi uchun qulaylik tug'dirdi. Davolanish uchun bemorlarni tuman va viloyat markazlariga borishi kamaydi va ularga ketadigan sarf harajatlarni tejalishiga olib keldi. 2006 yilda yana 6 ta qishloq vrachlik punkti barpo etilib, ularning jami soni 223 taga yetkazilgan. Lekin, bu davrda viloyatdagi mavjud qishloq vrachlik punktlarining atiga 53,9 foizi markazlashgan vodoprovod suvi, 3,5 foizi markazlashgan kanalizatsiya, 58,4 foizi tabiiy gaz, 62 foizi telefon tarmoqlari bilan ta'minlangan, xolos [11:21].

Bu davrda jami 20 ta qishloq vrachlik punktlari yangi qurilish va moslashtirish hisobiga tashkil etildi. Tashkil etilgan qishloq vrachlik punktlarning 12 tasi yangi qurilish hisobiga, 8 tasi qishloq uchastka shifoxonasi, qishloq vrachlik ambulatoriyasi, feldsherlik-akusherlik punktlari va boshqa muassasalardan moslashtirib, aylantirish hisobiga amalga oshirildi. Yangi qurilgan qishloq vrachlik punktlari asbob-uskunalar va jihozlar bilan 100 foiz ga moslashtirilgan qishloq vrachlik punktlari esa imkoniyat darajasida 65-75 foiz ga ta'minlandi. Bu davrda viloyatdagi jami qishloq vrachlik punktlari soni 223 taga yetib, shundan 81 tasi yangi qurilish, 142 moslashtirish hisobiga tashkil etilganlar salmog'iga to'g'ri kelgan. Barpo etilgan qishloq vrachlik punktlarining 1 tiplari 48 ta, 2 tiplari 91 ta, 3 tiplari 73 ta va 4 tiplari 11 tani tashkil etgan.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2008 yil 18 martdagi 48-son Qaroriga asosan «Qishloq vrachlik punkti to'g'risida»gi Nizom tasdiqlandi. Qishloq vrachlik punkti faoliyati bo'yicha me'yoriy hujjatlar O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2009 yil 23 martdagi 80-sonli «Qishloq vrachlik punktlari faoliyatini tashkil qilinishini takomillashtirish to'g'risida»gi buyrug'i bilan tasdiqlandi.

2010 yilda Namangan viloyatida shahar va qishloq shifokorlik punktlari soni 247 taga yetdi, shu jumladan 9 ta shahar shifokorlik punktlari tashkil etilib, faoliyati yo'lga qo'yildi. Shundan, 82 ta qishloq vrachlik punkti yangi kurilish, 165 ta qishloq vrachlik punkti moslashtirish hisobiga tashkil etilgan [12].

Natijada mazkur 223 ta qishloq vrachlik punktlarining atiga 53,9 foizi markazlashgan vodoprovod suvi, 3,5 foizi markazlashgan kanalizatsiya, 58,4 foiz qishloq vrachlik punktlari gaz bilan ta'minlangan xolos. qishloq vrachlik punktlarining telefon aloqasi bilan ta'minoti o'rganilganda Uchqo'rg'on, Norin, Chortoq, Uychi tumanlarida 100 foiz, Namangan tumanida 90 foiz telefon tarmoqlari tortilgan holda Yangiqo'rg'on tumanida 86,4 foiz, To'raqo'rg'on tumanida 85 foiz,

Kosonsoy tumanida 83 foiz, Mingbuloq tumanida 52 foiz, Chust tumanida 47,4 foiz, Pop tumanida 44 foiz bajarib sustkashlikka yo‘l qo‘yilgan [13:18].

Manzilli dasturga asosan 2010 yili 345 ta qishloq vrachlik punkti 3,2 mlrd so‘mlik homiylar va budget mablag‘lari hisobiga ta‘mirlandi, 2011 yilda 343 ta qishloq vrachlik punktida 4,6 mlrd so‘m mablag‘ hisobiga ta‘mirlash ishlari olib borildi. Qishloq joylardagi birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarini aholi jon boshiga moliyalashtirish mexanizmini tatbiq qilish natijasida qishloq vrachlik punktlarining moliyalashtirilishi 3 barobarga ko‘paydi. 2011 yilga kelib, 2009 yilga nisbatan qishloq vrachlik punktiga aholi qatnovi 1 kishiga nisbatan 3,9 dan 4,6 gacha ortdi.

Sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish Davlat dasturi doirasida respublika bo‘ylab Jahon banki investitsiyalari jalb qilingani holda 1998 – 2011 yillarda «Salomatlik-1» va «Salomatlik-2» loyihalari doirasida respublikadagi 3 ming 192 ta qishloq vrachlik punkti umumiy qiymati 76 million AQSh dollari bo‘lgan zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar, laboratoriya jihozlari bilan to‘la ta‘minlandi. «Salomatlik-2» loyihasi doirasida 570 ta stomatologik asbob-uskuna qishloq vrachlik punkti va ko‘p tarmoqli poliklinikalarga yetkazildi va 811 ta qishloq vrachlik punktida ijtimoiy dorixonalar tashkil qilindi hamda 1 ming 56 ta qishloq vrachlik punktiga standartidagi statsionar telefon apparatlari o‘rnatilishi natijasida ulardagi aloqa tizimi ta‘minoti 97,7 foizga yetdi.

4. Хулосалар:

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkunki Namangan viloyatida amalga oshirilgan islohotlar natijasida qishloq vrachlik punktlari faoliyati, tez yordam, profilaktika va patronaj tizimini yanada takomillashtirildi. Qishloqlarda malakali shifokorlar xizmat qila boshladi. Bemorlar dastlab o‘z hududidagi qishloq vrachlik punktlariga, agar lozim bo‘lsa tuman markaziy shifoxonalariga murojaat qilishi ko‘zda tutildi. Bu esa aholiga qulayliklar yaratdi. Bu borada mahalliy hokimiyatlar ko‘magida mintaqa viloyatlarida zamonaviy asbob-uskunalar bilan jihozlangan qishloq vrachlik punktlari tashkil etildi. Mazkur ishlar Jahon banki hamkorligida «Salomatlik-1», «Salomatlik-2» loyihalari asosida amalga oshirildi.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Haydarov Z.U. Namangan viloyatining sovet davri va mustaqillik yillaridagi ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy tarixi: qiyosiy tahlil. Tarix fan. nom. dissertatsiyasi avtoreferati. – Namangan, 2007. (Haydarov Z.U. Socio-economic and cultural history of Namangan region during the Soviet era and years of independence: a comparative analysis. History is a science. name thesis abstract. - Namangan, 2007.)
2. Karimov I.A. O‘zbek xalqi hech qachon hech kimga qaram bo‘lmaydi. – Toshkent: «O‘zbekiston», 2005. (Karimov I.A. The Uzbek people will never be dependent on anyone. - Tashkent: "Uzbekistan", 2005.)
3. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 277-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 277.)
4. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 279-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 279)
5. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 334-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 334.)
6. O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi. 6-tom. – Toshkent: 2003. (National Encyclopedia of Uzbekistan. Volume 6. - Tashkent: 2003.)
7. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 335-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 335.)
8. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 336-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 336.)
9. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 449-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 449.)
10. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro‘yxat, 460-yig‘majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 460.)

11. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro'yxat, 640-yig'majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 640.)
12. Namangan viloyati Sog'liqni saqlash boshqarmasi ma'lumotlari. (Information of the Health Department of Namangan region.)
13. Namangan viloyati davlat arxivi, 908-fond, 1-ro'yxat 743-yig'majild. (State archive of Namangan region, fund 908, list 1, collection 743.)

ЎТМИШГА НАЗАР

2 МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР 2

LOOK TO THE PAST
SPECIAL ISSUE 2

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000